

Dr. Öğr. Üyesi
Sanver ÖZGÜVEN
Necmettin Erbakan
Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
sanveroz@konya.edu.tr

SERAMİK SANATÇISI PROF. DR. GÜNGÖR GÜNER İLE SÖYLEŞİ

AN INTERVIEW WITH CERAMIC ARTIST PROF. DR. GÜNGÖR GÜVEN

ÖZET

Türkiye’ de çağdaş seramik sanatının araştırılması ve bu alana katkı yapan isimlerin bilinmesi Türk Seramik Sanatının geleceği için oldukça önemlidir. Bu bağlamda Çağdaş Türk Seramik Sanatına yön vermiş ve bu alanın önemli temsilcilerinden biri olan seramik sanatçısı Prof. Dr. Güngör Güner ile yapılan bu söyleşinin, hem Çağdaş Türk Seramik Sanatına katkı yapması düşünülmekte, hem de bu sanata gönül vermiş genç seramik sanatçılarında ışık tutması amaçlanmaktadır.

prestij ödülü almış olduğu “Türk Kahvesi Fincanı” tasarımından yola çıkarak, genç seramik sanatçılara olan tavsiyelerine bu söyleşide yer verilmiştir. Kendisinin verdiği cevapların yanı sıra, bu konuda daha önce kaleme almış olduğu makalelerden alıntılar yapılarak, daha detaylı açıklamalar sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Tasarım, Çömlekçilik

Uzun yıllar Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde görev yapmış olan ve halen İstanbul Teknik Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümünde seramik dersleri veren sanatçı ile yapılan bu söyleşi, genel anlamda Türk Seramik Sanatı ve Türkiye’ deki seramik eğitimi üzerine başlayıp, seramik sanatının malzeme ve kavramsal yapı ile olan ilişkisine değinilerek devam etmiştir. 2017 yılında Uluslararası A’Design Award” tasarım yarışmasında

ABSTRACT

In Turkey, the studying of contemporary ceramic art and to know the names that contribute to this area is very important for the future of Turkish Ceramic Art. In this context, it is considered that this interview with ceramic artist Prof. Dr. Güngör Güner who is one of the most important names of the Contemporary Turkish Ceramic Art, will contribute to the Contemporary Turkish Ceramic Art and young ceramic artists who have devoted themselves to this art.

In this interview with the artist who has worked at the Marmara University Faculty of Fine Arts for many years, and currently has given lectures at Istanbul Technical University Fine Arts Department is generally about Turkish Ceramic Art and ceramic education in

Turkey. It has been mentioned that relationship with material and conceptual structure in ceramic art. Her recommendations for young ceramic artists were included in this interview, based on the “Turkish Coffee Cup” design which won the prestigious award in the International A’Design Award in 2017. In addition to her answers, citations from her articles on this issue have been given for more detailed explanations.

Keywords: Ceramic, Design, Pottery

1-Sayın hocam öncelikle eğitim hayatınızdan kısaca söz eder misiniz?

1958-62 Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Seramik Bölümü mezunuyum. 1963-72 yılları arasında MEB bursu ile Almanya’da Seramik sanatı ve Seramik mühendisliği eğitimi aldım. Yurt dışı sürecinde Almanya, Hollanda, Danimarka gibi ülkelerde değişik kurumlarda staj yaptım

Resim 1. Prof. Güngör Güner (Fotoğraf: Prof. Dr. Sevim Çizer)

2- Öğrencilik döneminizde atölyelerinde bulunduğunuz Türk seramik sanatçıları ile olan ilişkilerinizden ve bu dönemde yaptığınız çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

Bizler Türkiye’nin ilk akademik eğitim almış seramikçileriyiz. O tarihlerde Sn, Füreyya Koray hariç, öyle atölyelerinde çalışabileceğimiz sanatçı seramik atölyeleri yoktu. Türkiye’ de ki tek stajımı Taylan Seramik atölyesinde yaptım. O da Alçı şekillendirme hocamız İhsan ÇEKMEGİL nezaretinde ve Seramik Teknolojisi hocamız Sn.

Faruk İŞMAN danışmanlığı ile kurulan atölyenin ilk alçı kalıplarını, benim iki yaş büyüğüm olan Yüksel Güner ağabeyimle birlikte biz yaptık. Atölyenin sahibi Karadeniz’de sabun fabrikası olan Selim Taylan’dı. (Ressam Orhan Taylan’ın babası.) Merhum ressam Senihe Feymen de baba Taylan’ın eşi idi. İtalya’da küçük seramik atölyelerini görüp özenmişler ve böyle bir atölye açmaya karar vermişler. Ressam Senihe Feymen aralıklarla atölyeye gelerek İtalyan mecmualarını inceliyor, oradan seçtiği seramik nesnelere (objeleri) yapmamızı istiyordu; biz de elimizden geldiğince kopyaları gerçekleştiriyorduk. Atölye o zaman İstanbul-Ortaköy’ de idi. Oğul Orhan Taylan babasından devir aldığı bu atölyeyi kısa bir süre sonra kapattı. Kız kardeşi Ferhan Taylan Erder, seramik sanatçılığını halen Ankara’da sürdürüyor.

3- Seramik sanatı eğitimi hakkında görüşleriniz nelerdir? Diğer ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye’deki seramik eğitimi sizce yeterli düzeyde mi?

Türkiye’deki Seramik eğitiminde, seramikçilerin resim dalında eksik kaldıklarını düşünüyorum. Biz DTGSYO okurken çok güçlü bir ” Temel Sanat Eğitimi “ dersi Alman konuk hocalarımızdan Frank Metzger tarafından verilmişti. Bu ya da benzeri bir dersin en az üç yıl sürmesi gerektiğine inanıyorum.

1990 yılında Japon Vakfı’nın bursu ile üç ay süreyle Japonya’daki eğitim sistemine tanık olma şansım oldu. Orada öğrenci hangi bölümde olursa olsun; haftanın bir gününü değişik bir bölümde geçirmek zorunda! Bu tabii belki de çok daha güzel. Düşünsenize seramik ana eğitimimizin yanında örneğin: Bir yıl, Resim, (onlar bunu Avrupa Resmi ve Geleneksel Japon Resmi olarak iki ayrı bölüm olarak uyguluyorlar) bir yıl Grafik, bir yıl Tekstil aldığınızı varsayın, bu birikim, ortaya çıkaracağımız seramiklere olağan üstü nitelikler katabilir.

Seramik, benim tanımlamama göre bir resim-heykel bileşimi sanat dalıdır ama koşutunda zanaatı ve teknoloji de içerir! Seramiğin tarafımdan duygusal tanımlaması ise: Seramik altının toprak, üstünün cam olduğunu

duyumsatandır. İnsanın toprak ile gökyüzü arasında yaşadığını anımsatan bir duygudur bu! Ve de dünyamızın dönmesi örneği, dönen bir çark üzerinde biçime ulaşır seramik. O nedenle de, bu yaratıcı temel kaynağı kullanmak, çarkı döndürmek gerek diyorum.... Kredili sistem iyi ayarlanabilirse Japonya'daki sistem benzeri bir program oluşturulabilir.

Ben henüz kredili sistem yokken hocalığım sürecinde yıllarca resim uğraşısının eksikliğini hissettim ve bunun gerçekleşmesi için çaba gösterdim. Sonuçta kendi dersimden iki saat kırparak Yüzeysel Tasarım diye bir dersin ders programına alınmasını başardım. Ve bu dersin özellikle, bir yıl Grafik ya da Resim, bir yıl Tekstil bölümünden hocalar tarafından verilmesini sağladım. Bir öğrencim mezun olduğu günden beri o derste aldığı eğitim sayesinde önemli bir tekstil firmasında çalışıyor. Neden bu kadar Tekstil mezunu varken bizim öğrencimizin tercih edildiğinin yanıtı ise herhalde seramik alt yapısının ona olan katkısıdır.

4- Seramiğin daha çok teknik ve malzeme yönünün öne çıktığını düşünürsek, seramik sanatının aynı zamanda kavramsal anlamda değerlendirilmesi ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz? Malzeme ve teknik özelliklerden çok içeriğin ön planda olduğu bir seramik sanattan söz edebilir miyiz?

Öğrenmiş olduğunuz her teknik ya da yan sanat dalı, size kendinizi daha kolay ve nitelikli olarak ifade etmenizi sağlar. Bu sorunuzun yanıtını size ilişikte sunduğum bir makalem daha net verecektir.

Biz, seramik sanatçıları istesek te, istemesek te bin yılların oluşturduğu geleneğin nefesini her zaman için ensemizde hissederiz. Bu arada çağdaş sanat akımları bir, biri ardına arzı endam ederler, bir süre sonra sahneden çekilirler. Bir taraftan “seramik sanat mıdır, zanaat mıdır” tartışmaları hep gündeme gelir. Akademik ortamda çağdaş sanat eğitimi alarak yetişmiş seramikçiler geleneğin baskınlığından ve bu tartışmalardan sıkılarak güncel sanat akımlarına ayak uydurmak eğilimi içinde olabilirler. Bu sanat akımlarından Kavramsal Sanat (Konsept Art) ve

onun bağlamında ki Yerleştirme (Installation) son yılların en uzun ömürlüsü olarak halen güncelliğini sürdürmektedir.

Kavramsal sanatta önemli olan kavramdır! Tüm var olan ya da var edilecek olan malzeme ya da bitmiş ürünler sanatçı düşüncesinin ifade aracı olabilir. Burada hiçbir kısıtlama söz konusu değildir. Ancak seramik sanatçısının seramik olgusunu çok iyi tanınması ona büyük farklılık yaratma olanağı sağlayabilir. Dolayısı ile seramik sanatçısı mümkün olduğunca seramik bağlamında farklılığının altını çizebilecek fikirler üretmenin endişesi içinde olmalıdır diye düşünüyorum. Yapıtta kullanılan seramik nesnenin yerini başka hiçbir nesne alamıyorsa, onu kaldırdığınızda kavram sekteye uğruyorsa, seramik kullanmak daha bir anlam kazanacaktır. Seramik nesne söyle bir meydan okuma içinde olmalıdır: “Sadece ben burada olduğum için bu kavram ifade edilebilmektedir!” Seramik sanatçısının bu bağlamda yaratıcılığını zorlaması onu sıradan bir kavramsal sanat ya da yerleştirme öykünmeciliğinden alıkoyacağı gibi ciddi bir farklılık yaratarak kavramsal sanata da çeşitlilik katacaktır! Tabii bu durum daha güçlü bir beyin jimnastiğini gerektirmektedir. Ama ancak o zaman seramik ve seramik sanatçısı misyonunu yerine getirmiş ve farklılığının altını çizmiş olacaktır.¹ (Güner, 2015)

5- 2017 yılında dünyanın en önemli tasarım yarışmalarından biri olan, Uluslararası “A’Design Award” tasarım yarışmasında “Türk Kahvesi Fincanı” ile “Gold Award” prestij ödülü aldınız. Sloganı “Çömlekçi Tezgahından CNC Tezgahına” olan bu tasarımınızdan yol çıkarak, çömlekçi tezgahı gibi geleneksel yöntemler ile yeni dijital tekniklerin seramik sanatında olan birlikteliği hakkında görüşlerinizi alabilir miyiz?

Sanat bir oyundur! Oyun nedir? Deneme, bulma, yapma, bozma, yeniden deneme vb. Oyun oynamak gibi bir sabrınız yada alışkanlığınız yoksa yaptığımız işler yavan kalabilir.

1 Daha fazla bilgi için: Güner, G. (2015). Seramik Olgusu ile Kavramsal Sanat ve Bağlamında Yerleştirme ama Nasıl ve Ne Zaman?, 2. İstanbul Seramik Sanat Günleri Konferansı, 2015.

Resim 2. Türk Kahvesi Fincanı, Güngör Güner.
(<http://www.seramikturkiye.net/?p=4254>)

Çömlekçi tezgâhı size sabrı, malzemeye, (kille) onun kendi kuralları ile tanışmanızı, onunla söyleşmenizi, onunla bir şeyler söylemenizi sağlar. Dolayısı ile kilin kendi ruhuna uygun olarak sınırsız bir oyun alanı olduğu da söylenebilir. MÜGSF’ de ben öğrencilerime çömlekçi tezgâhında çekilmiş elementlerle soyut ve somut olmak üzere gerçekleştirmeleri için iki ödev verirdim. Bu araştırma ya da bu oyun süreci öğrencilere kendi imzalarını bir anlamda kendi kişiliklerini bulmalarını sağladı. Burada yakaladıkları ipuçları daha sonra gerçekleştirdikleri yapıtlarında da çoğunlukla okunabilir olurdu.

Tabii ki çömlekçi tezgâhı bizim seramik olgumuzun önemli unsurlarından birisi ancak bunun yanı sıra bizim serbest elle biçimlendirmemiz, alçı tornasında biçimlendirdiğimiz kalıplarla döküm yoluyla biçimlendirmemiz, ürünleri fırınlamamız, sırlayıp yeniden pişirmemiz gibi daha bir çok unsurumuz var. Açıkçası biz zaten oldukça varlıklarıyız. Dijital dünyaya tabii ki sonuna kadar açık olacağız. O bizim var olan birikimimize varlık katacak ek, yeni ve çok değerli bir unsurdur. Bize düşen dijital dünyaya kapımızı açarken elimizde var olanı ıskalamamaktır!

Sanıyorum siz Seramik Türkiye dergisinde benim konuyla ilgili yazımı okudunuz. Ben orada seramiğin ruhuna ihanet etmeden dijital

ortamın ve CNC tezgâhının, çömlekçi tezgâhında gerçekleştirmiş olduğum “Türk Kahvesi Fincanı” vb. tasarımlarıma katkılarını deneyimledim ve dijitalin getirilerini somut olarak ortaya koydum. Ancak fincan tasarımımın felsefesine burada değinmeden geçmeyeceğim: Fincanın üzerinde ki bulut motifi Osmanlı, geometrik kulp biçimi Selçuklu Kültürünü, silindir formu ise her iki kültürü bugüne taşıyan Cumhuriyetimizi simgelemektedir!

Sonuç, seramik alt yapısı bir zenginliktir. Dijital dünyada kuşkusuz bir zenginliktir. İkisinin birlikteliği daha insancıl bir zenginliktir!

Resim 3. Türk Kahvesi Fincanı, Güngör Güner
(<http://www.seramikturkiye.net/?p=4254>)

Biz yaşlı kuşağın dijital ortamla tanışması ve onu içselleştirmesi çok önemlidir! Bizler eski oyun alanından geldiğimiz için eski ile yeni harmanlamamız çok daha kolay ve doğal olabilir. Sizler gibi doğrudan dijital ortama düşmüş gençler için durum biraz tek düzeleşebilir. Bu güne dek 3D yöntemiyle tasarlanan işlerin hepsinin aynı elden çıktığı hissine kapılıyorum. Sanki düş gücü rafa kaldırılarak, dijital ortamın verileriyle yetiniliyormuş gibi bir durum ortaya çıkıyor. Onun işlerimizi kolaylaştıracak, düş gücümüze zenginlik katması gereken bir araç olduğunu unutmamamız gerekir.

6- Yine “Türk Kahvesi Fincanı” tasarımınızdan yola çıkarak, başka bir soru sormak istiyorum. Bu tasarımınızda Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminden yansımalar görülebiliyor. Anadolu’nun geçmişine dair imgeleri yeni bir anlayışla ele alarak, özgün bir tasarım oluşturma fikrini çok değerli buluyorum. Buradan yola çıkarak, özellikle Türkiye’ de seramik eğitimi alan öğrencilere katkıda bulunması adına, bu konu hakkındaki görüşlerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

Seramik sanat yaşamımda ya da genel olarak çok önemseyemediğim bir olay kim olduğumun hangi kültürün sonucu olduğumun okunabilir olmasıdır! Ama yanlış anlamayın hangi kültürün kopyası olduğum değil!

Resim 4. *Güngör Güner Seramik Sergisi Broşürü. (Güngör Güner Arşivi)*

1980 yıllarının sonunda Kınıklı çömlekçilerden öğrendiğim astar akıtma tekniği ile ve bizim silindirik eski bakır tencere formunu anımsatan, sonucu da içime sinen bir çanak yapmıştım. Gorbun Seramik Sanat galerisinde açtığım bir sergide bu çanak sergi broşürümün kapak resmi idi. 1990 yılında Japon Vakfının bursu ile Japonya'ya gitmiştim. Ziyaret ettiğim bir okulda beni karşılayan hocaya kartvizit

yerine bu broşürümü verdim. O broşürüme bakıp şöyle dedi: "Siz söylemeseniz de ben sizin bu işinize bakıp sizin ön Asya'dan geldiğinizi söyleyebilirdim" dedi! Bu benim hayatımda duymak istediğim en güzel övgü idi...! ²

Eski motifleri ya da biçimleri olduğu gibi alıp kopyalamak kuşkusuz bir ustalıktır ancak ne bir tasarım, ne de bir sanat yapıtıdır. Akademik ortamda yetişen bizlerin ise kültürümüzü tanımak onu içselleştirmek görevimizdir! Bu kuşkusuz uzun, zahmetli ve titizlik isteyen bir süreçtir. Kültürümüzü öğrenip içselleştirdikten sonra, belleğimizdeki birikimlerin, yaşadığımız çağda yadsımsızın, özel süzgecimizden geçirerek tasarımlarımıza yansiyabilmesi benim kişisel olarak önemseyemediğim bir konudur. Bunu hepimizin önemsemesini öneririm. Ancak herkesin buna yatkın olamayacağı da bir geçektir; ama denenmelidir belki başarılabilir...

7- Son bir söz olarak, Türkiye'de seramik sanatına yeni adım atmış olan öğrenciler ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz? Onlara tavsiyeleriniz nelerdir?

Yukarıdaki sorunuzun yanıtında da değindim. Bir seramikçi sadece seramik eğitimiyle yetinmemeli! Resim, Fotoğraf, Tekstil, Grafik, dijital ortamla ciddi olarak ilgilenmeli ve bir yabancı dili mutlaka öğrenmelidir.

² Daha fazla bilgi için: Güner, G. (2010). "Seramik Eğitiminde İskaladığımız bir Değerimiz Çini", 3. Uluslararası Kütahya Çini sempozyumu ve 1. Avrasya Seramik Kongresi 6-8 Ekim 2010 bildiriler kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Kütahya.